

Рецензия

от проф. д-р Мирослава Кортенска, ЮЗУ „Н. Рилски“ - председател на научно жури

Относно: Дисертационен труд на **Биляна Дилкова**, „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“ за присъждане на научна и образователна степен „Доктор“, 8. Изкуства 8,4 Театрално и филмово изкуство, Кинознание, киноизкуство и телевизия

Биляна Дилкова е актриса с повече от 30 годишен опит, утвърдила се като водещ творец в Благоевградския драматичен театър „Никола Вапцаров“, където играе ключови роли, както в класически, така и в съвременен репертоар, в драматична гама, но и остро характерни образи. През годините изпълнява успешно Луиза Милер в „Коварство и любов“ от Шилер, Мартирио в „Домът на Бернарда Алба“ от Лорка, Тя в „Боб“ от Елин Рахнев /за последните две изпълнение има награда за женска роля на фестивала „Театрални празници“, Благоевград/, Султана в „Гласовете ви чувам“ от Д. Талев, г-жа Масларска в „Милионерът“ на Й. Йовков и много други запомнящи се сценични превъплъщения. Своя опит Биляна Дилкова предава от 2005 г. на студентите по Актьорско майсторство в ЮЗУ, като асистент. А също поставя в драматичен театър Благоевград четири постановки, главно със свои възпитаници. Особено е активна в представяне на своята педагогическа работа на регионални, национални и международни фестивали, сред които в Лиеж- Белгия, Серес, Гърция, Струмица, С. Македония, Минск, Беларус, Вилнюс, Литва и други.

Дисертационният ѝ труд „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“ се състои от над 250 страници, с четири глави, увод и заключение, богата библиография, както и източници от ИНТЕРНЕТ, снимков и видео материал.

Дисертационният ѝ труд „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“ фокусира целия творчески опит на Дилкова в актьорското майсторство, визията ѝ за общуване с публиката, както и смисъла на посланията в публичната среда. Това изследване показва разбирането ѝ за връзката изкуство – общество, чрез телевизионния театър /Глава първа- „Телевизионният театър- необикновена сплав на изкуство, наука и техника“, глава втора- „Сравнителен анализ на структурните компоненти на телевизионния театър, киното и класическия театър“/.

Този исторически преглед на изследването ѝ, както и теоретично осмисляне на фактите от 50-годишната история на ТТ, са доказателства за уменията на авторката да очертае един сложен период- на създаване, възход и залез на ТТ. За цялостното проучване голяма роля играе и портретирането на противоречивата, но ярка личност на Хачо Бояджиев, който оказва голямо влияние върху публичния образ на театъра и телевизията в този период, от края на миналия и началото на нашия век /Глава трета- „Жизнен и творчески път на Хачо Бояджиев, глава четвърта- “Мястото и ролята на Хачо Бояджиев за развитието на телевизионния театър у нас“/.

Дисертационният труд на Биляна Дилкова се отличава с интердисциплинарност, изследване на няколко области- основно между театър и телевизия, както и тяхното синтезиране в телевизионен театър или по-късно формулиран като телевизионна драма. Проучването на Дилкова, свързано с културни събития от близкото ни минало, освен че е особено актуално има и две много силни страни- обективно историческо проследяване на възникването, разцвета и края на ТТ, успоредно с процесите по създаване и утвърждаване на БНТ. Това е един 60 годишен период, в който ТТ е в центъра на зрителския интерес, повече от 50 години. Това са много факти, личности, произведения, които Дилкова е успяла да

подреди хронологично. Освен това да анализира и обобщи теоретично спецификата на телевизионния театър като синтетично, ново изкуство.

Особено силни са теоретичните ѝ заключения за спецификата на актьорската работа и драматургията в ТТ. Дилкова е направила опит да анализира и културния феномен- ТТ, който събира и задържа пред екраните години наред милионна публика. Тук тя поставя въпроса за образователния, но и художествен момент, който е особено важен при тази телевизионна форма.

С особен събирачески принос е и частта от дисертационния труд, която подрежда биографията на един от ярките личности в телевизията ни и ТТ- Хачо Бояджиев, един изключително продуктивен режисьор, със силен усет за спецификата на телевизионния екран, който има свои големи постижения в налагането на ТТ- възрожденския мюзикъл /“Криворазбраната цивилизация“/, а също и в постановки на Шекспир, както и легендарния спектакъл на „Харолд и Мод“. Изследването на Дилкова се занимава и с налагането от Хачо Бояджиев на нови телевизионни жанрове- като мюзикъла и забавните програми на БНТ. Дилкова успява да портретира личност като Хачо Бояджиев- многостранен и твърде противоречиво приеман творец.

Дисертационният труд на Биляна Дилкова разкрива как дългогодишната ѝ работа със студенти-актьори може да ѝ помогне в анализа на сложната материя на съвременното актьорско майсторство и то на телевизионния екран. В изследването е обърнато особено място на големи български актьори , участвали във възхода на ТТ- Георги Калоянчев, Татяна Лолова, Стефан Данаилов, Леда Тасева и други любимци на публиката.Ролята на Хачо Бояджиев в тяхното превръщане в звезди е определяща,както изтъква Дилкова.

Дисертационният труд „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“ на Биляна Дилкова има определени качества и принос за изследването на твърде оскъдно разработваната територия на телевизията в България- като практика и теория и на нейните личности -като Хачо Бояджиев. Докторатът ще е особено полезен за обучаващи се студенти и магистри по актьорско майсторство и режисура, в театъра, телевизията и киното, защото аргументирано и задълбочено разкрива спецификата на телевизионното изкуство и мястото на творците в него- актьори, режисьори, драматурзи. Дилкова схваща голямата роля на ТТ, който отваря завесата на „Сцена през вековете“- Шекспир и други сериозни автори и герои, с образователния и сериозен културен принос за широка достъпност до културата. Авторката фокусира върху телевизионното „чудо“, което превръща много от нейните творци в любимци на публиката. А новите жанрове като мюзикъл, музикални и новогодишни програми правят много певци и музиканти - хитови изпълнители.

Дилкова не е така категорична да квалифицира именно тази качествено нова възможност на медията не само културно да влияе на обществото, през последните 60 години , но и да създава един цветен, привлекателен и забавен свят, който особено по време на соца е истинска мистификация- телевизията е замествала живота, в много случаи. Задължителна е именно тази следваща стъпка в изследването ѝ, за да бъде очертана ролята на телевизията като друг, желан свят и развитието на тази медийна митология във времето. В сферите на ТТ това е съвсем съответно на театралната магия, но като цяло опита да се развесели и разнообрази истинския живот е една опасна илюзия. Именно тази илюзия и мистификация е персонифицирана в Хачо Бояджиев- един истински фокусник да развлича, забавлява, да ни накара да забравим истинските проблеми и реалност. Самата му личност е израз на най- голямата илюзия на телевизията , че може да подмени живота...

Освен този основен белег на личността на Бояджиев, Дилкова очертава и последния период от телевизионната му работа, свързана с предаването на БНТ „Полет над нощта“, което се излъчва и по БНР и обединява зрители от всички краища на света. Освен артистичните му качества, Дилкова подчертава и тази страна от портрета на Бояджиев, подчертава владенето от него на модерните технологии и специфика на телевизионните възможности. Не случайно студиото, откъдето се излъчва години наред „Полет над нощта“, понастоящем носи името на Хачо Бояджиев- творец и телевизионер, определящ комплексните белези и развитие на БНТ и ТТ, през последните 50 години.

Биляна Дилкова прави със своята дисертация сериозна заявка, че ще навлезе и в по-дълбоките води на изследването на културните феномени, на масовата и развлекателна култура и на обществено полезната медия. В този смисъл докторатът ѝ има възможности за развитие, а написаното – от публикации и издаване.

В заключение искам да изтъкна, че напълно одобрявам кандидатурата на Биляна Дилкова да получи научната и образователна степен „доктор“. Дисертацията ѝ показва нови пространства за развитие на нейните качества като творец, а сега вече и като изследовател. Радващо е, че утвърдени личности като Дилкова продължават да се развиват и че техният опит несъмнено ще бъде полезен и за обучаваните от нея млади творци.

Препоръчвам дисертацията ѝ „Телевизионният театър и Хачо Бояджиев“ да бъде издадена и съм сигурна в големия интерес към темата и разработването ѝ от Биляна Дилкова. Засега откъси от изследването са публикувани в „Scientific Research“, онлайн научно списание на ЮЗУ и в „Проблеми на постмодерното“, също научно издание на ЮЗУ.

30 септември 2019 г.

Благоевград

Проф. д-р Мирослава Кортенска